

SYMPOZJUM „FASZYZM I NEONAZIZM”

Dnia 14 października 1981 r. w Ministerstwie Sprawiedliwości w Warszawie odbyło się sympozjum naukowe poświęcone problematyce faszyzmu i jego ideowej spuściznie w Europie zachodniej. W intencji organizatorów — Głównej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Polsce i Komisji Zagranicznej Zarządu Głównego ZBoWiD — tak postawione zagadnienie objąć miało w szerokim zakresie teorię i praktykę programu oraz działań ruchów faszystowskich w przed- i powojennej Europie.

Pod dyskusję poddano dwanaście referatów, których teksty wcześniej wydrukowane przesłane zostały do uczestników sympozjum. Tak więc poszczególne mówcy w krótkich wystąpieniach ograniczyli się tylko do podania tez podjętych przez siebie tematów. Doc. dr hab. J. Holzer przedstawił referat *Geneza narodowego socjalizmu*, dr W. Kozub — *Mit narodu w faszystowskich Włoszech oraz wpływ rasistowskiej ideologii III Rzeszy*, dr P. Maćkowiak — *Program ideologiczny Narodowosocjalistycznej Partii Niemiec*, prof. dr Cz. Mojsiewicz — *Recydywa faszyzmu i neofaszyzmu w RFN*, W. Gawrak — *Faszyzm z perspektywy i w perspektywie czasu*, doc. dr hab. S. Sierpowski — *Państwa faszystowskie a Liga Narodów*, dr E. Tyszkowski — *Sity nacjonalistycznej prawicy a neofaszyzm w RFN*, S. Kania — *Faszyzm a młodzież*, M. Naszkowski — *Problem walki z neonazizmem w pracach FIR i organizacji kombatanckich*, dr R. Hrabar — *Neonazizm a Adolf Hitler-Welle*, doc. dr T. Grygier — *Problemy konstytucji prawnej oraz tradycji III Rzeszy w RFN*, A. Pankowicz — *Faszyzm włoski w oczach dyplomatów amerykańskich 1922-1934*, E. Dymitrow — *Proces norymberski w polskiej opinii publicznej pierwszych lat powojennych*, B. Kozieńko-Poklewski — *Stosunek hierarchii Kościoła katolickiego w Prusach Wschodnich do hitleryzmu*.

Po przerwie odbyła się dyskusja. Obiektem krytyki prof. dra hab. K. Dunin-Wąsowicza stał się tekst przedstawiony przez Witę Gawraka, który stwierdził, że historycy polscy unikają interpretacji ideologii i programu ruchów faszystowskich. Dyskutant zarzucił referentowi nieznaną opracowań na temat faszyzmu, które ukazały się w Polsce. Jego zdaniem, tezy autora o arbitralnym podejściu I Wydziału PAN do wyboru problemów badawczych są chybiłone, albowiem w wielu placówkach i na uczelniach podejmowane są badania, które w szerokim zakresie uwzględniają różnorodne aspekty faszyzmu.

W dalszej części dyskusji zabrał głos prof. dr hab. F. Ryszka. W swoim wystąpieniu poruszył kwestię genezy narodowego socjalizmu w Niemczech i faszyzmu we Włoszech, a także wskazał na trudności precyzyjnego określenia zjawisk, które złożyły się na istotę faszyzmu. Na ten sam temat wypowiedział się doc. dr hab. J. W. Borejsza. Nawiązując do uwag prof. Ryszki dodał, że niezmierną trudność badaczom sprawiają próby typologizacji pojęć „faszyzm” i „autorytaryzm”, podobnie jak nierozstrzygnięte bywa pytanie, czy faszyzm we Włoszech i nazizm w Niemczech były odrębnymi zjawiskami, czy też łączące je cechy wspólne pozwalają mówić o uniwersalności tego pojęcia. Kolejny mówca, dr Lis, podjął problem słabej wiedzy o faszyźmie wśród młodzieży polskiej. Jego zdaniem, taki stan rzeczy wynika z niewielkiej ilości publikacji popularnonaukowych i zaniedbań w pracy dydaktycznej w szkołach. Ostatni głos w dyskusji zabrał dr Nowak mówiąc o pracach FIR i potrzebie większej koordynacji działań podejmowanych przez wyspecjalizowane placówki i instytuty badawcze w różnych krajach.

Po zakończeniu tej części sesji ponownie zabrali głos referenci ustosunkowując się do poszczególnych zarzutów i uwag.

Całość podsumował jeden z organizatorów sympozjum prof. dr hab. Cz. Pili-chowski. Dziękując autorom referatów i dyskutantom poinformował uczestników o badaniach inicjowanych obecnie przez Główną Komisję Badania Zbrodni Hitle-rowskich. Podkreślając wagę badań nad faszyzmem i neonazizmem wskazał na rozwój kontaktów z zagranicą i potrzebę śledzenia najnowszej literatury ukazu-jącej się na Zachodzie i w krajach socjalistycznych poświęconej tej tematyce.

Bogdan Koszel

